

UTKAST – Nationella kompetensmärken för grundläggande färdigheter

DIGITAL KOMPETENS		
Kompetensmärkets namn - förslag	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
Digitala verksamhetsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> känner till digitala verksamhetsmiljöer och de viktigaste användningsändamålen för dem kan tillämpa digital kompetens i olika miljöer 	<ul style="list-style-type: none"> följer anvisningar i flera steg i digitala miljöer använder självständigt de grundläggande funktionerna i digital utrustning känner till termer och symboler som används i digitala miljöer känner till olika sätt att spara och organisera innehåll i digitala miljöer
Digital informationssökning	<ul style="list-style-type: none"> kan söka information i digitala miljöer kan bedöma hur tillförlitliga informationskällorna och informationen är 	<ul style="list-style-type: none"> använder olika metoder för informationssökning använder söktermer vid sökning av informationskällor och information bedömer informationskällans och informationens tillförlitlighet
Digitala kommunikationskanaler	<ul style="list-style-type: none"> kan använda digitala kommunikationskanaler som lämpar sig för användningssituationen känner till ansvarsfulla sätt att handla i digitala miljöer 	<ul style="list-style-type: none"> väljer en lämplig kommunikationskanal beroende på situationen använder smidigt digitala kommunikationskanaler i rutinartade situationer känner till olika sätt att handla respektfullt i digitala miljöer känner igen icke konstruktiva fenomen vid kommunikation i sociala medier och vet hur hen ska handla när hen stöter på dessa
Digital innehållsproduktion	<ul style="list-style-type: none"> kan producera enkelt digitalt material kan dela digitalt innehåll 	<ul style="list-style-type: none"> producerar självständigt enklare material för en digital miljö delar dokument, videor och bilder digitalt känner till hur upphovsrätten inverkar på innehållsproduktionen känner till var hen hittar information om upphovsrätt och användning av bilder
Digitaliseringens effekter	<ul style="list-style-type: none"> känner till hur digitala verktyg och utrustning inverkar på det egna välbefinnandet känner till hur digitaliseringen inverkar på miljön 	<ul style="list-style-type: none"> känner till hur digital utrustning och media inverkar negativt på det fysiska och psykiska välbefinnandet känner till olika sätt att använda digitala miljöer för att förbättra det egna välbefinnandet känner till miljöeffekterna av digitaliseringen och digital utrustning ger exempel på olika sätt att minska miljöavtrycket vid den egna användningen av digital utrustning
Digital säkerhet	<ul style="list-style-type: none"> kan identifiera digitala säkerhetsrisker 	<ul style="list-style-type: none"> känner till de vanligaste datasäkerhetsriskerna

		<ul style="list-style-type: none">• känner till skillnaderna mellan olika autentiseringsmetoder och deras datasäkerhetsnivå• ger exempel på olika sätt att skydda sina egna och andras uppgifter i digitala miljöer
Digitala lösningar	<ul style="list-style-type: none">• kan hitta lösningar på utmaningar vid användningen av digital utrustning och digitala miljöer	<ul style="list-style-type: none">• hittar självständigt lösningar vid de vanligaste störningarna• ger exempel på olika åtgärder om utrustningen går sönder eller tappas bort• väljer en ändamålsenlig digital lösning för sitt eget behov
Utveckling av digital kompetens	<ul style="list-style-type: none">• kan främja den egna digitala kompetensen	<ul style="list-style-type: none">• identifierar utvecklingsbehov när det gäller den egna digitala kompetensen• känner till olika informationskällor och vet var hen hittar stöd för att utveckla den egna kompetensen• testar nya digitala miljöer eller tjänster

HÅLLBARHETSKOMPETENS

Kompetensmärkets namn - förslag	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
Miljökompetens i vardagen	<ul style="list-style-type: none">• kan handla på ett miljömässigt ansvarsfullt sätt i den egna vardagen	<ul style="list-style-type: none">• känner till livscykeln för produkter• känner till den centrala betydelsen för hållbarhetsmärkning som informerar om hållbarhet och ursprung för de vanligaste produkterna• ger exempel på olika sätt att spara el• identifierar materialet för avfall eller föremål och beskriver hur det kan återvinnas
Att vara medlem i en gemenskap	<ul style="list-style-type: none">• kan handla som medlem i en gemenskap eller i samhället	<ul style="list-style-type: none">• känner till aktörer i olika sektorer inom medborgarsamhället och beskriver deras uppgifter i samhället• räknar upp olika sätt att påverka och delta i beslutsfattandet i samhället• beskriver sina möjligheter att påverka i frågor som gäller hen och den egna närmiljön
En hållbar framtid	<ul style="list-style-type: none">• känner till sätt att främja en hållbar framtid	<ul style="list-style-type: none">• ger exempel på olika sätt att förlänga användningstiden för material och utrustning• identifierar sina egna konsumtionssätt
Naturen	<ul style="list-style-type: none">• är medveten om sin roll som en del av naturen	<ul style="list-style-type: none">• är medveten om hur det egna handlandet inverkar på naturen, till exempel klimatförändringen och den minskade biologiska mångfalden• känner till olika sätt att skydda naturen i sin vardag eller närmiljö

FÄRDIGHETER I KOMMUNIKATION OCH ARBETSHÄLSA

Kompetensmärkets namn - förslag	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
---------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------------

Kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> kan handla i samverkan med andra i olika kommunikationsmiljöer och -situationer 	<ul style="list-style-type: none"> lyssnar, deltar i diskussionen och kommenterar på ett ändamålsenligt och konstruktivt sätt och tar andra i beaktande uttrycker och motiverar sin åsikt beskriver vad som kännetecknar ett respektfullt samtal
Delta som medlem i en grupp	<ul style="list-style-type: none"> kan delta i en grupp för att främja ett gemensamt mål 	<ul style="list-style-type: none"> känner till fördelarna med mångfald inom gemenskapen deltar aktivt i gemensam verksamhet tar ansvar för uppgifter som medlem i gruppen tar ansvar för att det egna arbetet framskrider ger exempel på olika sätt att förbättra tillgängligheten, likvärdigheten och tryggheten inom gemenskapen
Respons	<ul style="list-style-type: none"> kan använda respons som hen fått 	<ul style="list-style-type: none"> ber om respons på sitt sätt att handla använder respons som hen fått på sitt sätt att handla ger andra konstruktiv respons på deras sätt att handla
Egen verksamhet	<ul style="list-style-type: none"> kan bedöma sin egen verksamhet 	<ul style="list-style-type: none"> bedömer realistiskt den tid och det kunnande som verksamheten kräver av hen utarbetar en plan för genomförandet av uppgiften och genomför planen på ett ändamålsenligt sätt även om situationen förändras bedömer sitt eget handlande och utvecklar det vid behov
Säkerhet och trygghet	<ul style="list-style-type: none"> kan identifiera tillvägagångssätt som upprätthåller säkerhet och trygghet 	<ul style="list-style-type: none"> identifiera hot för sitt fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och belastande faktorer i den egna verksamhetsmiljön känner till betydelsen av säkerhetsföreskrifter är medveten om hur hen med sitt eget handlande kan bidra till en trygg gemenskap
Välbefinnande	<ul style="list-style-type: none"> kan beskriva olika tillvägagångssätt som bidrar till det egna välbefinnandet 	<ul style="list-style-type: none"> känner till betydelsen av den egna livsstilen och återhämtning för sin hälsa känner till åtgärder som främjar det egna fysiska, mentala och sociala välbefinnandet känner till centrala lagar, avtal och aktörer som stöder arbetstagarens hälsa i arbetslivet känner till var hen kan hitta stöd för välbefinnande och trygghet
INLÄRNINGSFÄRDIGHETER		
Kompetensmärkets namn	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
Eget kunnande	<ul style="list-style-type: none"> kan identifiera sitt eget kunnande samt sina egna styrkor och utvecklingsbehov 	<ul style="list-style-type: none"> räknar upp de viktigaste faktorerna som påverkar den egna lärtigen i samtal med handledaren ger exempel på sina personliga styrkor och utvecklingsbehov i samtal med handledaren känner till sitt kunnande och sina utvecklingsbehov i samtal med handledaren

		<ul style="list-style-type: none">ger exempel utgående från sina styrkor och sitt kunnande på olika alternativ för arbete och utbildning i samtal med handledaren
Egna mål	<ul style="list-style-type: none">kan planera sina egna mål	<ul style="list-style-type: none">känner till var hen kan hitta information och stöd för planeringen av sitt eget kunnande eller sin karriärkänner till den grundläggande strukturen för hur det finländska utbildningssystemet är uppbyggt och sina egna möjligheter inom systemetställer upp målger under handledning exempel på faktorer som påverkar den egna motivationen
Egen tidsanvändning	<ul style="list-style-type: none">kan styra sin egen tidsanvändning	<ul style="list-style-type: none">planerar sin tidsanvändning i vardagenprioriterar olika uppgifterkänner till vikten av att hålla sig till en överenskommen tidtabellkänner till verktyg för tidsplanering
Eget lärande	<ul style="list-style-type: none">kan identifiera sina inlärningsfärdigheter	<ul style="list-style-type: none">beskriver under handledning sig själv som studerandekänner till huvuddragen för inlärningssvårigheterkänner till olika redskap som underlättar arbete och lärandekänner till olika studietekniker

NUMERISKA FÄRDIGHETER OCH FÄRDIGHETER I EKONOMI

Kompetensmärkets namn - förslag	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
Inköp	<ul style="list-style-type: none">kan använda sig av matematiska färdigheter vid inköp	<ul style="list-style-type: none">jämför priser på varor och tjänstermotiverar inköp i förhållande till sin egen ekonomiska situationbeskriver grundprinciperna för avbetalningutför enkel huvudräkning (addition och subtraktion, multiplikation, avrundning)
Konsumtion	<ul style="list-style-type: none">känner till sina egna rättigheter som konsument	<ul style="list-style-type: none">beskriver sina rättigheter som konsument i huvuddragbeskriver olika åtgärder vid problem som gäller konsumentskyddet
Förmåga att mäta	<ul style="list-style-type: none">kan använda begreppen längd, volym, areal och massa i vardagen	<ul style="list-style-type: none">beskriver de vanligaste måttenheterna i storleksordninganvänder decimal- och bråktal i vardagliga situationeranvänder begreppet relationstal i vardagenräknar ut arealen hos ett utrymme
Min ekonomi	<ul style="list-style-type: none">är medveten om inverkan av utgifter och inkomster på den egna ekonomiska situationen	<ul style="list-style-type: none">beskriver utgifter och inkomster enligt sin livssituationställer upp utgifter enligt prioriteringsordningjämför alternativen för finansiering av dyra inköp, såsom bostad eller bilanvänder hjälpmedel vid räkneoperationer

Att spara	<ul style="list-style-type: none">• kan räkna upp olika sätt och orsaker att spara	<ul style="list-style-type: none">• beskriver fördelarna och riskerna för minst tre olika sätt att spara• gör upp en plan för sitt sparande som beaktar den egna situationen och oförutsedda händelser• räknar ut effekten av ränta på ett penningbelopp, även effekten av ränta på ränta
Lön	<ul style="list-style-type: none">• kan förklara huvudprinciperna för lönespecifikationen och beskattning	<ul style="list-style-type: none">• känner till huvudprinciperna för beskattning• förklarar varför och när skatteprocenten kan förändras• tolkar lönespecifikationen i stora drag• utför enkel procenträkning
Ekonomi	<ul style="list-style-type: none">• känner till förhållandet mellan den egna ekonomin och den offentliga sektorn och företag	<ul style="list-style-type: none">• känner till betydelsen av centrala termer som rör den statliga ekonomin (t.ex. bruttonationalprodukt, inflation, arbetslöshetsgrad)• berättar om hur beslut i den statliga ekonomin påverkar det egna livet• känner till huvuddragen för cirkeldiagram, linjediagram och stapeldiagram• förklarar skillnaden mellan procent och procentenhet

TEXTKOMPETENS

Kompetensmärkets namn - förslag	Mål för kunnandet Den studerande	Bedömningskriterier Den studerande
Textens innehåll	<ul style="list-style-type: none">• kan söka information om saker och tjänster som hen är intresserad av eller har ett behov av• kan kritiskt bedöma informationskällor och texter	<ul style="list-style-type: none">• använder ändamålsenliga sökord och väljer relevanta källor bland sökresultaten• beskriver textens grundläggande budskap• är medveten om att det finns olika tillvägagångssätt inom olika textmiljöer och om behovet av att kritiskt bedöma texter• bedömer medieinnehållets tillförlitlighet och avsikt, genom att till exempel granska vem som har publicerat innehållet och i vilket sammanhang, genom att använda omvänd bildsökning och genom att jämföra innehållet med informationen i andra källor och sin egen tidigare kunskap
Läsfärdigheter	<ul style="list-style-type: none">• kan se sig själv som läsare och utveckla sitt eget läsande• kan utnyttja läsning för olika syften	<ul style="list-style-type: none">• är medveten om att det finns olika textmiljöer och kan använda dem för att främja sitt eget läsande• väljer intressant eller nödvändig läsning utgående från sitt eget behov
Kommunikation	<ul style="list-style-type: none">• kan kommunicera på ett sätt som passar situationen• kan uttrycka och motivera sin egen åsikt	<ul style="list-style-type: none">• producerar text som lämpar sig för genren eller situationen, till exempel genom att använda standardspråk eller talspråk på ett ändamålsenligt sätt• känner till målgruppen och beaktar målgruppen i textens innehåll och sättet att framföra texten• bedömer följderna av sina egna produkter• motiverar sin åsikt och framför den på ett konstruktivt sätt samt tar ställning till andras (även avvikande) åsikter

Skrivfärdigheter	<ul style="list-style-type: none">• kan skriva läsbar text som uppfyller ett kommunikationsbehov	<ul style="list-style-type: none">• känner till de grundläggande elementen för en läsbar text• ger information om sig själv på ett tydligt sätt• skriver en kortare läsbar text
------------------	--	---